REPOLA-SEURA R.Y.

Repolainen 88

Jäsentiedote 2/2019

www.repola-seura.net

Repolainen

Repola-seura ry:n jäsenlehti

Numero 88, 2/2019, toukokuu
Numeron 89 aineisto lähetettävä päätoimittajalle 15.9.2019 mennessä

Päätoimittaja
Lea Tserni-Puittinen
lea.tsernipuittinen@lieksa.fi
puh. 050 520 4121
Kylänlahdentie 24, 81810 Jamali

Toimituskunta
Repola-seuran hallitus

Repola-seura ry

Hallituksen ja toimihenkilöiden yhteystiedot ovat takakannen etusivulla.
Seuran nettisivut ovat osoitteessa www.repola-seura.net,
josta löytyy myös vanhoja Repolaisen numeroita.

Jäsenhakemukset ja osoitteenmuutokset
Jäsensihteeri Päivi Kiiskinen, Kiehiskuja 3, 80140 Joensuu,
gsm 050 511 6580, paivi.kiiskinen1@gmail.com

Vuosijäsenmaksu 25 e, ainaisjäsenmaksu 200 e, kannatusjäsenmaksu 100 e, perheenjäsenmaksu puolisosta ja alle 15-vuotiaasta lapsesta 0 e. Vuosijäsenmaksu maksetaan toukokuussa Repolaisessa oleva viitenumero mainiten.
Seuran pankkitili: Op Polvijärvi, FI05 5354 0420 0466 26.

Painopaikka: Kirjapaino PR-Offset, Joensuu

Kansikuva: *Lieksan kirkkopuiston tsasouna on Suomen vanhin ortodoksinen pyhättö, syntyhetket ajoittuvat vuoteen 1769. Nikolai Kiirikki on tehnyt katolla näkyvän liekkikupolin. Vieressä virtaava Lieksanjoki on aina yhdistänyt kahta, eri valtakunnissa sijaitsevaa Karjalan aluetta (kuva Lea Tserni-Puittinen)*

Puheenjohtajan mietteitä

Repola-seuran uusi, jo 34. toimintavuosi on käynnistynyt ja vuosikokous pidetty. Viime vuoden toiminnat käsiteltiin hyvässä hengessä maaliskuun lopulla pidetyssä kokouksessa. Uuden kauden suunnitelmista keskusteltiin vilkkaasti. Minulle jäi hyvin positiivinen kuva Repola-seuran tulevaisuudesta. Talous on vielä kunnossa ja toimintaa päätettiin jatkaa lähes entiseen malliin.

Sadan vuoden takaiset tapahtumat ovat historiallisessa mielessä kaukana mutta kuitenkin jäsenistöä koskettavina lähellä. Valokuva-arkistot ovat monissa perheissä tallessa, vaikkakin usein henkilöt kuvissa ovat ”nimettömiä”, vain muistinvaraisesti kerrottuja. Niin on myös meillä. Vanhoissa kuvissa on Höttösiä, Homasia, Lukineja, Pottosia, Miininejä jne., mutta kuka on kukin? Nuo kuvat eivät enää kerro meidän sukupolvelle mitään. Omat käytännöt ovat muuttuneet ja paperikuvien taakse olen kirjoittanut kuvausajankohdan ja kuvassa olevien henkilöiden nimet.

Digitalisoidut lehti- ja kuva-arkistot ovat laajojen joukkojen saavutettavissa. Netin syövereissä aika kuluu nopeasti. Hakusanoilla saa lukuisia tuloksia ja seikkailu voi alkaa. Myös oma jäsenlehtemme, Repolainen, on seuran nettisivuilla luettavissa, alkuajan numerot tiivistettyinä, myöhemmät värikuvallisina versioina. Lehden tekninen asu ei saisi olla pääasia, vaan jokaisen Repolaisen sisältö. Repolaisissa on historiaa, ajankohtaista tietoa muutamien vuosien takaa ja tuttuja henkilöitä kyliltä ja matkoilta. Niitä kannattaa käydä katsomassa silloin tällöin.

Petroskoissa julkaistut suomenkieliset julkaisut, mm Karjalan Sanomat, kertoo myös harvakseltaan kuulumisia Vienan Karjalasta. Viime aikoina kiinnostuksen aiheina ovat olleet matkailun kehittäminen, luonto ja myös suomen kielen ja karjalan kielen harrastuksen kasvu. Toivomme kaikki menestystä harrastuksiin ja annamme vahvan henkisen tuen näille asioille. Kulttuuriperintö Karjalassa on vahva, yhteinen kiinnostuksemme on kansalliseepoksemme Kalevalan sekä Kantelettaren runoissa ja säkeissä. Via Kalevala-hanke vie asiaa käytännössä eteenpäin. Karjalainen ra-

kennusperinne yritetään säilyttää. Haukkasaaren säilyneet rakennukset ovat rajantakaisten projektien hoidossa, ja sieltä on jo aikaisemmin siirretty Kizhin saarelle vanha tuulimylly.

Matkailun lisääminen Suomesta esim. Repolaan vaatisi joustavaa käytäntöä tilapäisten rajanylityspaikkojen käytössä. Useiden kuukausien viiveet asiakirjojen saamisessa lannistavat innokkaintakin matkailijaa, käsittelyajat pitäisi saada mieluummin viikoksi tai pariksi. Viemisten tai tuomisten tullaamisella ei ole nykyaikana juuri merkitystä, pelkkä papereiden tarkastaminen riittää. Lyhyempi matka-aika lisäisi suomalaisten käyntejä Repolassa ja siinä lähellä olevissa luontokohteissa. Samalla lisääntyisi taloudellinen toimeliaisuus kylällä ja antaisi mahdollisuuden palvelujen monipuolistamiseen. Ympäristöystävällinen matkustaminen on päivän teema, ei lentämistä, ei isojen laivojen päästöjä.

Repolassa asuu edelleen vanhoja repolalaisia sukuja ja henkilöitä, joita on mukava matkoilla tavata. Itselleni on ollut tärkeintä tavata ihmisiä, aitoja ja iloisia. Ei ole ollut haittaa pienistä puutteista tai kylän katujen tai teiden kunnosta, kesäisin on kylä vilkas ja vieraanvaraisuus edelleen karjalaisella tasolla. Kävelyllä käydessä syntyy helposti juttua pihaaidan yli tai rannalla uintireissuilla. Kuulumisia kysellään puolin ja toisin. Pienessä kylässä muistetaan vielä vanhojen sukulaisten yhteyksiä ja kun loma-aikoina kauempana asuva nuorempi polvi tulee kotiseudulleen, elämää ja vilinää riittää. Tätä haluaisin vielä kokea ja nähdä!

Ville Pänttönen, puheenjohtaja

Kipon kylän Kusminit

Olen harrastanut sukututkimusta pitkään ja vuoden 2018 keväällä ehdotin hyvälle ystävälleni, että voisin tutkia hänen Aunuksen Karjalasta kotoisin olevaa sukuaan. Suvusta tiedettiin vain se, että ystäväni äidin vanhemmat olivat Repolassa 20.4.1882 syntynyt Heikki (Feodor) Leontinpoika Kusmin ja Repolassa 24.11.1890 syntynyt Kat(a)riina Vasilintytär Karmakka.

Repolan nimismiehen arkistosta löysin *Levo Kuismanpoika Kuismasen* ja *Feodor Levonpoika Kuismasen* perheineen Kipon kylästä. Käytyäni läpi satojen henkilöiden paperit olin väsyneenä vähällä sivuuttaa nämä Kuismaset, sillä en ollut huomannut, että arkiston tiedoissa henkilöiden nimet on suomalaistettu. Koska Feodorin ja hänen vaimonsa syntymätiedot täsmäsivät omiin tietoihini, tiesin löytäneeni oikeat henkilöt.

Levo on karjalankielinen ristimänimi, jota venäjässä vastaa *Leonid* ja suomessa *Leo*. Feodor käytti isästään nimenä *Leonti*. Leonti oli syntynyt Repolassa vuonna 1840. Hänen asemakseen taloudessa on merkitty isäntä ja ammatiksi entinen metsänvartija.

Vuonna 1869 Leonti avioitui Repolan Lentierasta kotoisin olleen *Okuliina Annintytär Nesterisen* kanssa. Perhe asui pienessä, vuonna 1920 kahdeksan taloa käsittäneessä Kipon (karjalaisittain Kibo) kylässä lähellä Suomen rajaa. Olen löytänyt perheelle viisi lasta: pojat *Malafin*, *Mihailin* ja *Feodorin* sekä tyttäret *Marfan* ja *Jelenan*.

Nimismiehen arkistossa perheet on ryhmitelty kylittäin ja kylän sisällä perheittäin. Kusminien tiedot olivat kahdessa nipussa. Toisessa nipussa olivat Leonti, Okuliina ja Jelena (suomalaistettuna asuun Helena) sekä vuonna 1905 syntynyt *Maria Malahvintytär Kuismanen* ja vuonna 1908 syntynyt *Liisa Malahvintytär Kuismanen*. Toisessa nipussa oli Feodorin nelihenkinen perhe.

Malafista löysin yhden kirjallisen tiedon geni.com-sukututkimussivustolta. Kun Kipon kylän Marfa Leontintytär vihittiin v. 1896, oli morsiamen puolelta todistajana Kipon kylästä *Malafi Leontinpoika*, siis Marfan veli. Nimismiehen arkiston Malahvintyttäret Maria ja Liisa ovat näin ollen tämän Malafin

tyttäriä. Malafin tai hänen vaimonsa kohtalosta ei ole tietoa, mutta heidän joko isättömiksi tai orvoiksi jääneet tyttärensä asuivat siis isovanhempiensa ja naimattoman tätinsä kanssa vuonna 1920.

Mihail on toistaiseksi löytynyt myös vain yhdestä dokumentista, sekin geni.com-sivustolta. Hän on toinen vuonna 1906 kastetun pikkuserkkunsa *Mihail Arhipanpoika Saavasen* kummeista (”Kipon kylän talollinen *Mihail Leontjev Kuzmin*”). Mihail Arhipanpoika Saavasen äiti, runonlaulaja *Paro Saavanen* oli Mihailin äidin Okuliinan serkku.

Jelenasta ei ole muuta tietoa kuin hänen syntymävuotensa 1880 ja -paikkansa Repola.

Eniten tietoa on *Marfasta*. Hän syntyi 9.6.1876 ”Kipon kylän talollisen Leontei Kuismanpojan ja hänen laillisesti vihityn vaimonsa Akilina Bogdanovan perheeseen”. Marfan syntymätiedoissa on mielenkiintoista äiti Okuliinan (venäläisittäin Akiliina) lisänimi *Bogdanova*. Bogdanov oli Vienan kylissä yleinen sukunimi mm. sen vuoksi, että aviottomana syntyneitä lapsia kastettiin nimellä Bogdanov “jumalan antama”.

Marfa avioitui Kipon kylän talollisen *Vasili Ivaninpoika Lukkanen-Lukinin* kanssa. Perheeseen syntyi seitsemän lasta: *Maria, Anna, Jeudokia, Anna, Nikolai, Nadezda* ja *Olga*. Marfa eli koko elämänsä Kipon kylässä ja kuoli 37-vuotiaana influenssaan. Marfan Maria-tyttärestä ja hänen perheestään on kirjoittanut Lea Tserni-Puittinen Repolaisen numerossa 77.

Sekä Feodorin että Leontin sanotaan olevan isäntiä, mikä tarkoittanee sitä, että Leonti oli vanhaisäntä eli poikansa tai vävynsä kanssa isännyyttä hoitava tai talossaan eläkkeellä oleva isäntä ja Feodor oli nuori isäntä. Helmi Penttisen eli ns. siemenneitsyen raportissa maatalouden, käsityön ja kasvitarhaviljelyn neuvonnasta Repolan maanviljelijöille vuonna 1919 mainitaan Kipon kylästä vain yksi Kusminin talo, jossa asuu yhteensä yhdeksän henkeä. Talon isäntäparina mainitaan Feodor ja Katri.

Penttisen raportista käy ilmi, että Kusminin talossa oli hevonen, neljä lehmää ja kolme lammasta. Sikoja tai kanoja ei ollut kenelläkään Kipon kylässä. Jokaisessa talossa oli rukki ja yhtä taloa lukuun ottamatta myös kangaspuut. Ompelukonetta ei omistanut kukaan.

Nimismiehen arkistosta löytyi toinenkin Kipon kylässä asunut Kusminin perhe. Perheen isä on *Vasili Trossinpoika Kuismanen* (s. 1872) ja hänen lapsiaan ovat Aleksi (s. 1908), Matti (s. 1909), Vasili (s. 1911) ja Liisa (Lidia, s. 1919). Vasili voisi olla Feodorin pikkuserkku, mikäli Levo Kusmin ja Trossi Kuismanen olisivat veljekset, mutta mitään yhteyttä miesten välille ei voi muodostaa ilman lisätietoja.

Olen käynyt läpi koko Repolan nimismiehen arkiston etsiessäni mahdollisia Leontin veljiä eli Kuisman poikia. Pääosa Kuismanen/Kusmin-nimisistä henkilöistä asui Kiimavaarassa, ja Leontin ikäluokkaa olevia miehiä ovat olleet *Laasari, Logi* ja *Trossi*. Nämä henkilöt eivät olleet enää elossa, heidän nimensä esiintyvät vain patronyymeinä heidän lastensa nimissä (esim. *Hilippa Trossinpoika Kuismanen* s. 1872, *Mikko Loginpoika Kuismanen* s. 1887, *Anni Laasarintytär Kusmin* s. 1895). Näin ollen emme pääse Trossin, Login ja Laasarin isien jäljille.

Feodor Kusmin perheineen v. 1926

Feodor Kusmin oli nimismiehen arkiston tietojen mukaan talollinen, isäntä ja metsänvartija. Omien sanojensa mukaan hän oli ”metsäteknikko, sanovat opessikaksi”. Jossain vaiheessa Feodor ryhtyi kulkukauppiaaksi.

Feodor avioitui *Katri (Katriina) Karmakan* kanssa 10.9.1908. Perheeseen syntyi seitsemän lasta: *Anna, Paavo, Ville, Lidia (Liisa), Irina (Irja)* sekä kaksoset *Lea* ja *Leo*. Lapsista vanhimmat, Anna ja Paavo syntyivät Repolassa: Anna 19.9.1909 ja Paavo 25.6.1919.

Feodor muistelee elämäänsä vieraanvoittoisella suomella kirjoittamassaan Muistiossa mm. näin: *1904 v. olin sotapalveluksessa Venäjän armeijassa Poventsassa 3 vuotta, 9 kuukautta olin Arkangelissa upseri koulussa, ja takasi siirettin Poventssan kaupungin, 1907 v. vapauttivat sivelin. 1911 olin sotaharjoituksissa Venäjän armejassa 3 k Viipurissa, 1914 v puhkesi maaliman sota, missä olin 18 kuuk. rintamalla. 1916 v vapauttivat terveyden takia sivelin.* Feodor ei kerro sitä, missä hän taisteli ensimmäisen maailmansodan aikana. Feodor on nauttinut yhteisönsä luottamus-

ta, sillä vuonna 1918 hänet valittiin Repolan ensimmäiseen kunnanvaltuustoon. Seuraavana vuonna hän osallistui myös kokoukseen, jossa Repolan suojeluskunnat järjestettiin uudelleen.

Kuten tiedetään, Repola oli vuodet 1918–1920 Suomen alaisuudessa, mutta joutui sitten takaisin neuvostovallan alle, mikä sai aikaan mittavan pakolaisvirran Suomeen. Repolan pakolaisten joukossa oli myös Feodorin perhe. Feodor kirjoittaa: *”1921–1922 vuosien vaihtessa syttyi paikkakunnalla kapina, minkä johtosta oli pakko siirtyä Suomen”*. Katri lapsineen ylitti rajan 2.1.1922 Kokkojärven raja-aseman kautta. Katrin ja lasten määränpääksi Lieksassa on merkitty kauppias Karmakan talo. Lieksassa asui Repolasta kotoisin ollut kauppias *Filip (Filemon) Karmakka*, joka piti kiinteästi yhteyttä Repolaan muutettuaan Lieksaan ensimmäisen maailmansodan aikoina. Voi olla, että Katri lapsineen oli menossa hänen luokseen – sama sukunimi viittaa siihen, että Katri ja Filip saattoivat olla sukulaisia.

Feodor ylitti rajan 11 päivää muuta perhettä myöhemmin. Hän on mahdollisesti jäänyt Kipoon selvittämään asioita, pakkaamaan tavaroita yms. Feodorin vanhempia, sisarta Jelenaa ja Mihailin tyttäriä en ole löytänyt pakolaisten luetteloista. Olivatko 80-vuotiaat vanhukset kenties liian huonokuntoisia lähtemään ja jäikö Jelena heidän ja pikkutyttöjen kanssa Repolaan? Rajaselvityskaavakkeessa Feodorin mainitaan tulleen maahan mukanaan hevonen. Tämä mahdollisti kulkukauppiaan ammatin harjoittamisen.

Lieksassa syntyi perheen kolmas lapsi *Ville* 6.9.1922. Perhe asui Lieksassa kaksi vuotta ja muutti sitten Viipurin länsipuolelle Vahvialan pitäjään, jossa syntyi *Lidia* (myöhemmin *Liisa*) 15.5.1925. Vahvialasta siirryttiin Säkkijärvelle Hyppälän kylään. Vahvialassa ja Säkkijärvellä asuivat myös Katrin veljet Yrjö ja Risto, jotka olivat Feodorin tapaan kulkukauppiaita.

Hyppälässä Kusminit asuivat Metsäkylässä *Kauppias-Heikin mökissä*. Kirjassa *Säkkijärven Hyppälä – unohtumattomien muistojen kylä* heistä kirjoitetaan mm. näin: *Mökki, jossa Kuismin’in perhe asui vuokralla, oli Anton Metson (Messon Anttonin) maalla. Myös pieni pala peltoa kuului vuokraan. He pitivät hevosta ja 1–2 lehmää. Katri oli ompelija ja teki tilaustöitä sekä valmisti ompelemalla erilaisia tuotteita myyntiin kauppias-miehelleen. Heikki kävi kaupalla hevoskyydillä, kesällä kärreillä ja talvella reellä. Myytävä tavara oli pääasiassa erilaisia kankaita ja valmisvaatteita, myös muuta pienempää kotona tarvittavaa tavaraa. Kärrin ja reen päälle oli rakennettu vanerista koppi, jonka pitkällä sivulla aukenivat ovet ja niiden takaa ilmestyivät laatikot ja hyllyt tavaroineen.”*

Pakolaisena Feodor joutui anomaan Suomen kansalaisuutta, mikä myönnettiin hänelle 22.2.1932. Tuolloin hän lienee muuttanut nimensä Heikiksi. Heikki on ollut valistunut mies, olihan hän Repolan ensimmäisen kunnanvaltuuston jäsen ja hän osallistui myös vuonna 1938 Suomen Kulttuurirahaston perustamiskeräykseen.

Viitisentoista vuotta sai Kusminin perhe elää Säkkijärvellä. Vuonna 1940 perhe joutui taas pakolaisiksi, kun Hyppälään tuli yleinen lähtökäsky 3.3.1940. Perhe ehti lähteä evakkoon talvisodan verisimmän päivän alta. 6.3.1940 suruviestejä lähetettiin ympäri Suomea enemmän kuin koskaan sodan aikana. Säkkijärven pitäjässä sankarivainajia tuli yhdessä päivässä pari sataa. Viipurinlahti oli paksussa jäässä ja sitä pitkin neuvostojoukot pyrkivät lahden yli Säkkijärvelle.

Säkkijärveläiset evakuoitiin Satakuntaan ja Kusminin perheen lopulliseksi määränpääksi tuli Noormarkku. Evakot saivat anoa valtiolta korvausta rajan taakse jääneestä omaisuudestaan. Heikin anomuksen mukaan huonekalujen, vaatteiden, työkalujen ja astioiden lisäksi perheeltä jäi rajan taakse ”nelipyöräiset kärrit, ajoreki, kauppaloota, ompelukone, 1500 kiloa heiniä sekä 13-vuotias hevonen ja nelivuotias lehmä”.

Heikki ja Katri asuivat Noormarkussa lopun ikäänsä. Koti oli ortodoksikoti, ja Heikki kehotti lapsia ”ristimään silmät” aamulla kouluun lähdettäessä. Vanhemmat puhuivat usein keskenään venäjää, mutta lapsista tuli suomenkielisiä. Heikki kuoli Noormarkussa 6.12.1968 ja Katri 25.11.1961.

Perheen lapsista Liisa palasi Lieksaan avioiduttuaan lieksalaisen *Matti Turusen* kanssa. Perheeseen syntyi kaksi poikaa, *Markku* ja *Hannu*. Lieksasta Matti ja Liisa muuttivat 1970-luvulla Kouvolaan ja myöhemmin Helsinkiin lähemmäksi lapsiaan ja lastenlapsiaan.

Liisa oli runojen kirjoittaja ja kertoja. Lastenlapset muistavat Liisan isoäitinä, joka lasten yökylässä ollessa petasi kaikille siskonpedin lattialle ja kertoi lapsuuden seikkailuistaan paimentyttönä.

Liisa Nuutinen

Bobi Sivén muistoissa ja museossa

Heimoaktivisti, Repolan nimismies ja Suomen ulkoasiainministeriön edustajana Repolassa ja Porajärvellä toiminut Bobi Sivén surmasi itsensä Repolassa 12. tammikuuta 1921. Tiedon palasista päätellen ainakin kielitieteilijä ja itsenäisyysaktivisti Toivo Kaukoranta, ja mahdollisesti Sivéniin yhteydessä ollut aktivistipiiri, esittivät, että Sivénistä otettaisiin kuolinnaamio, jonka teki sitten taiteilija Alpo Sailo. Noita kuolinnaamioita on tiettävästi muutama, joista yksi on sijoitettuna Joensuun taidemuseoon ja toinen löytyy Ruokolahden kotiseutumuseosta. Bobi Sivénin kuoltua hänen kuolinnaamionsa profiilista tehtiin lisäksi kuparireliefi sekä reliefi, jota pidettiin Bobi Sivénin kuolinnaamion säilytyskaapin ovesta. Muistoreliefi paljastettiin alun perin vuonna 1937.

Amanuenssi Eino Nieminen Joensuun taidemuseolta kertoo, että Håkon Susitaival otti puhelimitse yhteyttä noin vuonna 1997 ja kysyi ottaisiko museo vastaan pronssireliefin, joka oli ollut muistokaapin ovessa.

- Kaapissa oli ollut Bobi Sivénin kuolinnaamio. Kaappi oli puretu sodan jälkeen AKS: n tiloista ja pronssiovea ja naamiota oli säilytetty Susitaipaleen kotona. Susitaival oli tarjonnut esineitä pääkaupunkiseudun museoihin, mutta nämä olivat kieltäytyneet ottamasta vastaan. Minulle tuli heti mieleen, että juhlasalin seinälle reliefi kävisi hyvin, sillä salissa oli ennestään sankarivainajille omistetut muistotaulut salin kummassakin päädyssä. Lahjoitus toteutui 15.3.1998, jolloin sen vastaanotti museonjohtaja Annika Waenerberg, kertoo Nieminen.

- Meillä on tallessa jonkin verran aiheeseen liittyvää materiaalia, AKS:n kiertokirjeen uutinen seuran toimistoon esille asetetusta muistokaapista vuodelta 1937 ja lehtiartikkeleita mm. paljastustilaisuudesta, muistiinpanoja ja esim. Håkon Susitaipaleen kirje. Kuolinnaamio ei ole esillä.

Kuolinnaamio löytyy niin ikään Ruokolahdelta. Ruokolahden kotiseutumuseon asioita hoitava Erkki Huhtanen kertoo, että Sivénin / Susitaipaleen sukua on vaikuttanut Ruokolahdella kauan.

- Tohtori Sivénin perheellä oli kesäpaikka Ruokolahden Haloniemessä, paikassa joka nykyään tunnetaan Reserviupseerien majana. Bobin veli oli tunnettu talvisodan sankari Paavo Susitaival (1896-1993), jonka hauta löytyy Ruokolahden vanhalta hautausmaalta.

Bobi Sivénin viimeisiä vaiheita on kuvattu mm. Jussi Niinistön kirjoittamassa biografiassa. Kun Paavo Sivén saapui Repolaan, hän ehti tiellä vielä hyvästellä veljensä. Lieksan kunnanlääkäri antoi kuolintodistuksen 15. tammikuuta ja 17. tammikuuta ruumis lähetettiin Helsinkiin osoitteenaan “Suomen ulkoasiainministeriö”. 18. tammikuuta Helsingin rautatieasemalla vainajaa vastassa olivat Chopinin surumarssin soidessa suojeluskunnan kunniakomppania sotilassoittokuntineen, Toimen Poikien partiolaisia, aktivisteja ja omaisia. Jo Viipurissa, jossa juna oli seisahtunut, heimoystävät ja suojeluskuntalaiset olivat tehneet kunniaa vainajalle. Helsingissä karjalaiset suojeluskuntalaiset tekivät kunniavartion Sivénin ruumista kuljettaneen vaunun ympärille.

Bobi Sivénin piirteet on taltioitu taiteilija Alpo Sailon tekemään kuolinnaamioon vuonna 1921 (kuva Joensuun Taidemuseo)

Joensuun taidemuseolla olevan kirjeen mukaan Toivo Kaukorannan muistiinpanoallakka 1921 sisältää seuraavia poimintoja:

to 13.1. Tieto illalla B:stä. Paavo S. matkusti illalla.
la 15.1. Holsti 5.15-5.30 ip. kadulla audienssi. Paavo Sivénille sähkös. 15/I matkusti Kivijärvi Repolaan klo 9.45. klo 10 Kalevalaseura: Sokolov: Sailo.
ti 18.1. klo 9 ap Bobi Hkiin.
ke 19.1. -1/2 2 Patologi. Kuolinnaamio Bobista.

Kuolinnaamiota esittänyt Toivo Johannes Kaukoranta oli aiemmin filosofian maisteri, kielitieteilijä ja itsenäisyysaktivisti. Hän oli mm. järjestämässä kansanrunojen ja sanaparsien keruuta. Vuonna 1921 Kaukoranta teki aloitteen Itä-Karjalasta tulleiden pakolaisten perinteen keräämisestä ja kesällä 1921 seitsenhenkinen tutkijaryhmä Kaukorannan ohella keräsi kansanperinnettä ja kielitieteellistä aineistoa

Sortavalassa, Salmissa, Suojärvellä ja Lieksassa asuneiden pakolaisten keskuudesta.

Toinen mielenkiintoinen tapahtumakulku on Poriin Käppärän hautausmaalla sijaitsevaan Juseliuksen mausoleumiin päätynyt Bobi Sivénin profiili. Liikemies F. A. Jusélius rakennutti 11-vuotiaana kuolleen tyttärensä Sigridin hautamuistomerkiksi mausoleumin. Arkkitehti Josef Stenbäckin suunnittelema rakennus valmistui vuonna 1903.

Sivénin pronssinen reliefi ja kuolinnaamio ovat kuuluneet Joensuun Taidemuseon kokoelmiin vuodesta 1998 (kuva Joensuu Taidemuseo)

Se on kuuluisa erityisesti Akseli Gallén-Kallelan suunnittelemista seinämaalauksista.
Cedercreutzin ovien vaurioiduttua tulipalossa, tilalle vaihdettiin Alpo Sailon vuonna 1934 valmistamat ovet, jotka hän teki Gallen-Kallelan 1917 suunnitteleman pienoismallin mukaan. Pronssisten pariovien kalevalaisina kuva-aiheina ovat kaste ja kuolema. Oikeassa ovessa on ylimpänä risti alapuolellaan kuolemaa esittävä Lemminkäinen ja hänen äitinsä Tuonelan joella sekä sammunut kynttilä ja tyyntynyt aallokko. Tuon Lemminkäis-aiheen mallina oli itsemurhan tehneen Bobi Sivénin kuolinnaamio. Lemminkäisen äidin mallina oli hänen puolisonsa Nina Sailo.
Alkujaan Bobi Sivénin kuolinnaamio oli siis sijoitettuna Akateemisen Karjala-Seuran toimistohuoneeseen, jonne 1937 syksyllä sijoitettiin kaappi reliefikuvineen naamion säilytystä varten. AKS:n kiertokirjeessä kerrotaan lisäksi korkokuvasta: ”Kun Bobi Sivénin piirteet eivät tähän saakka ole olleet yleisesti tunnetut ja kun on varmaa, että monet veljistä haluavat saada näkyvän muiston Karjalan sankarista, on seuran toimesta profiilikuvasta valmistettu kipsinen korkokuva, joka veljillä on nyt tilaisuus toimistosta tilata”. Kirjeessä kerrotaan tarkemmin myös korkokovan mitoista ja hinnoista sekä esitetään sellaisen hankkimista lahjaksi. Korkokuva kuvaillaan läpimitaltaan 32-senttiseksi. ”Sarjavalmistuksen johdosta korkokuvan hinta on halpa, että jokainen veljistä voi sen itselleen hankkia”.

AKS:n tiloissa sijainneen kuolinnaamion paljastustilaisuudessa seuran 15-vuotisjuhlan yhteydessä 1937 on pidetty myös muita juhlallisuuksia Vanhan ylioppilastalon juhlasalissa, ja sijoituspaikassaan seinäsyvennykseen sijoitetun reliefin äärellä on seissyt lippuvartio. Tunnetusti tiedetään, että AKS:n lipun nauhoihin oli kiinnitetty luoti, joka oli surmannut Bobi Sivénin. Kuolinnaamio sijaitsi AKS:n toimistossa seuran lakkauttamiseen 1944 asti. Tämä reliefi sekä kuolinnaamio päätyivät sitten v. 1998 Joensuuhun. Sijoituspaikka, museo toimi aiemmin Joensuun lyseona ja aikoinaan myös sotasairaalana. Bobi Sivénin veli, everstiluutnantti Paavo Susitaival oli 1918 Joensuun suojeluskunnan piiripäällikkö.
Tiettävästi Alpo Sailo ei ehkä tuntenut Bobia, vaikka olikin ollut Kuisman retkellä etappipäällikkönä. Nina Sailon kertoman mukaan Alpo Sailo arvosti kovasti Bobi Sivéniä ja kunnianosoituksena teki nämä työt. Alpo Sailo tunnettuna kareliaanina tuntui tähän sopivan.

Kuolinnaamioiden tekemisen käytännöistä yleensä ei juuri tunnu löytyvän tietoa. Tiettävästi ainakin muuan nuorsuomalaista puoluetta ja suomenkielisiä taiteilijoita kannattanut henkilö on myös saanut aikansa taiteilijan tekemän kuolinnaamion.

Repola ja Porajärvi irtaantuivat Venäjästä vuonna 1918 ja liittyivät Suomeen. Kun Suomi luovutti molemmat kunnat vuonna 1921 Tarton rauhassa takaisin Neuvosto-Venäjälle, Sivén tuki ensin salaista kapinasuunnitelmaa ja sen kariuduttua teki lopulta vastalauseena itsemurhan, jolloin hänestä tuli heimoaatteen ensimmäinen marttyyri.

Lähteitä:

Karjalainen 15.3.1998
Tuomas Tepora: Lippu, uhri, kansakunta Ryhmäkokemukset ja -rajat Suomessa 1917–1945 (2011)
Jussi Niinistö: Bobi Sivén (1899–1921) *Kansallisbiografia*-verkkojulkaisu Kotimaisten kielten tutkimuskeskus
Juseliuksen mausoleumi https://howling-pixel.com/i-fi/Juseliuksen_mausoleumi
Niinistö, Jussi: Bobi Sivén : Karjalan puolesta (2001)
Okkonen, Onni: Jusélius-mausoleumi. Kuva-aatteiden ja taideteosten historiaa (1952)
Ojala, Esa; Taipaleenmäki, Vesa: Juseliuksen Mausoleumi (video vuodelta 2008)
AKS Kiertokirje 30.11.1937
Toivo Nygård: Suur-Suomi vai lähiheimolaisten auttaminen (1978)

Lea Tajakka

Haukkasaaren vanhojen rakennusten kunnostus alkamassa

Karjalan tasavallan historiallisiin kyliin lukeutuvassa Repolan Haukkasaaren kylässä alkaa kesällä koulutushanke, jonka avulla kunnostetaan ja entisöidään Feodor Pottosen talon pihapiirin rakennuksia. Samalla saadaan käytännöllistä tietoa vanhoista karjalaisista puurakennuksista ja niiden korjauksesta.

Karjalan Sanomat uutisoi lehdessään 20.3.2019 otsikolla ***"Puurakentamistapoja kannattaa oppia"*** moskovalainen Traektoria-säätiö isosta hankkeesta, jonka tuella Kalevalan puurakennusteknologian koulukunta tuo Haukkasaaressa pidettävään kesäkouluun 35 opiskelijaa perehtymään kylän historiaan, vanhoihin elinkeinoihin mm. sepän töihin, perinnerakentamiseen ja entisöintiin. Kesäkoulu pääsee tosi toimiin Haukkasaaressa 23. kesäkuuta alkaen. Pottosen pihapiirin nykyisin vain kesäkäytössä oleva hirsinen asuintalo ja aitta ovat jo melko huonossa kunnossa. Iso karjalaistalo on rakennettu yli 100 vuotta sitten. Projektin ensi vaiheen tavoitteena on aitan korjaaminen. Opiskelijat ovat kylässä kesäkuusta heinäkuulle. Rakennustyön tuloksia esitellään Haukkasaaren kyläjuhlassa perjantaina 12. heinäkuuta. Sen jälkeen samat kurssilaiset osallistuvat lokakuun loppuun asti hankkeen toiseen vaiheeseen, jolloin he esittävät tutkintotyönään suunnitelman Haukkasaaren kohteista ja niiden entistämisestä. Tavoitteena on korjaamisen lisäksi rakentaa Haukkasaareen uusi tuulimylly Kizin museosaarelle siirretyn vuonna 1886 rakennetun myllyn piirustusten ja valokuvien pohjalta.

Hankkeen toteuttajan Traektoria-säätiön toimesta Haukkasaaren oman kyläjuhlan pito aloitettiin pitkä tauon jälkeen vuonna 2016. Juhla kokoaa paljon väkeä. Suomesta siihen osallistuu ainakin Repola-seuran ja Via Kalevala-hankkeen toimijoita.

Repola-seuran edustaja Antti Pottonen on ollut aktiivisesti mukana Haukkasaari-hankkeen suunnittelussa ja yhteistyössä Traektoria-säätiön edustajien kanssa.

Karjalan Sanomat uutisoi 20.3.2019 Traektoria-säätiön tulevasta hankkeesta Repolan Haukkasaaressa

Repolalaiset suvut jatkuvat

Repola-taustaiseen Maisa ja Antti Pottosen perheeseen syntyi Joensuussa 21.3.2019 Lena-tyttö. Tapahtuma uutisoitiin paikallisen Karjalainen sanomalehden etukannessa ja Ylen radiolähetyksessä. Median kannalta kiinnostavaa oli se, että tyttö syntyi veteen.

Pohjois-Karjalan keskussairaalassa oli juuri tullut käyttöön vesisynnytysmenetelmä ja Lena oli ensimmäinen, joka tällä tavalla syntyi. Eräs mielenkiintoinen hetki vauvaa odottaessa oli ensimmäisten sydänäänien kuuntelu. Sydämen sykettä saimme kuunnella lääkäri Irja Maurasen vastaanotolla. Hän on myöskin repolalaista sukua.

Antti Pottonen, onnellinen isä, perhe-elämä- ja Repola-aktivisti

Pieni vedenneito syntyi 21.3. Maisa ja Antti Pottosen tytär oli oli ensimmäinen Joensuussa veteen syntynyt vauva (kuva Karjalainen 23.3.2019)

Vuosikokouskuulumisia

Repola-seuran vuosikokous pidettiin Joensuussa 30.3. Kokous valitsi Ville Pänttösen jatkamaan seuran puheenjohtajana ja hallitus myös jatkaa entisellä kokoonpanolla. Seuran tämän vuoden toimintasuunnitelmassa on Repolan matka, kirjojen myynnin jatkaminen ja 100 vuoden takaisten historiallisten tapahtumien esille tuonti jutun aiheina tiedotusvälineille. Seura antaa asiantuntija-apua Haukkasaari-hankkeelle ja Rukajärven sotahistoriallisen yhdistykselle Repolaan suuntautuvien matkojen suunnittelussa.

Joensuussa pidetyssä vuosikokouksessa puheenjohtajana toimi tuttu mies, Pertti Rannikko (kuva Lea Tserni-Puittinen)

Vuosikokoukseen Joensuun ortodoksisessa seurakuntatalossa osallistui kahdeksan äänioikeutettua seuran jäsentä . Kuvassa vas. Lea Tajakka, Valenina Afanassieva, Pekka Hukkanen ja Antti Pottonen (kuva Lea Tserni-Puittinen)

История семьи Федора Кузьмина

Меня всегда интересовала генеалогия. В прошлом году по просьбе друзей стала искать сведения об их предках из Ребол, Федора Кузьмина (род.1882) и Катерины Кармакка (род.1890). Где искать? На помощь пришел интернет. В архивах уездного ленсмана нашлись Кузьмины. Но сначала пришлось просмотреть данные сотен людей, пока сообразила, что фамилии написаны по финскому произношению, но даты рождения совпадают.

В 1869 г. Леонтий Кузьмин женился на Акулине Нестеринен из Лендер. У них было пятеро детей: Малафий, Михаил, Федор, Марфа и Елена. Сведения о них нашлись в интернете по адресу geni.com. О семье дочери Марфы Марии в журнале Repolainen в номере 77 писала Леа Черни-Пуйттинен.

Федор записан в старых документах как хозяин, т. е.крестьянин, и лесничий, сам он называл себя объездчиком. У Федора и Катерины (Катри) было семеро детей. Двое старщих родились в Реболах. Федор пользовался уважением односельчан и был выбран в уездное собрание. В 1922 г. семье пришлось уйти в Финляндию. Они поселились в Лиексе в доме Филипа Кармакка (вероятно, это был их родственник). Родителей Федора, его сестры Елены и дочерей Михаила в списках беженцев нет. В Лиексе семья прожила два года, а затем переехала под Выборг в Сяккиярви. Там уже жили два брата Катри. И они, и Федор стали коробейниками.

Гражданство Финляндии Федор получил в 1932 г., и его имя записано как Хейкки. В Сяккиярви семья прожила почти 15 лет. Началась война и им пришлось эвакуироваться. Они успели выехать буквально за день до захвата Сяккиярви. Жителей эвакуировали на запад Финляндии, где семью поселили в Ноормаркку. Они получили от государства компенсацию за потерянное имущество. В заявлении Федор пишет, что кроме домашней утвари, там остались лошадь, корова, телега, сани...

В Ноормаркку они прожили до конца своей жизни, Федор умер в 1968 г., Катри в 1961. Их дочь Лийса вернулась в Лиексу, выйдя замуж за Матти Турунена, у них родились два сына, Маркку и Ханну. Позже Матти и Лийса переехали сначала в Коувола, затем в Хельсинки, поближе к детям и внукам. Лийса писала стихи, была великолепной рассказчицей. Внуки вспоминают, как она рассказывала им про свое детство, напр., как она пасла коров.

Лийса Нуутинен

Работа продолжается

Ежегодное собрание провели, и начался 34-й год деятельности общества. Мы смотрим в будущее с оптимизмом и надеемся, что все наши планы осуществятся.

События столетней давности - это история, но они очень близко касаются членов общества.

У многих сохранились старые фотографии, мы знаем, что это Хеттэнены, Хоманены, Лукины, Поттонены, Минины, но кто есть кто, не знаем. К сожалению, имен на фотографиях нет. Но, к счастью, сейчас в интернете можно найти очень много информации. И со всеми номерами нашего журнала Repolainen можно познакомится в электронном виде.

И петрозаводские финноязычные издания, напр., Karjalan Sanomat, особенно в последнее время уделяют внимание развитию туризма в Карелии, прежде всего, туризма природного.
Мы желаем успехов во всех начинаниях, связанных с финским и карельским языками. Нас объединяет общий эпос. Этому же посвящен проект Via Kalevala, возрождающий традиции деревянной архитектуры, напр., в Гафострове, откуда уже раньше старая ветряная мельница была перевезена на остров Кижи.

Развитие туризма, напр. в Реболы, было бы гораздо проще, если можно было бы упростить пересечение границы на временных погранпунктах. Турист вряд ли будет ждать документов много месяцев. Туризм дал бы толчок развитию услуг и способствовал бы экономическому развитию сельской местности. Особенно сейчас, когда предпочтение отдают природному туризму, а не самолетам и круизным лайнерам. А в Реболах живут такие простые гостеприимные люди, и даже с незнакомыми можно общаться прямо на улице. Состояние дорог - не помеха для общения. В Реболы хочется возвращаться снова и снова!

Вилле Пянттонен, председатель общества

Ребольские корни не зарастают

21 марта 2019 г. в нашей семье Майсы и Антти Поттонена родилась дочка Лена. Наше семейное событие было отмечено и местной газете ”Karjalainen”, так как тогда как раз открыли отделение водных родов, и наша дочка была первой, родившейся таким методом.
Вся семья здорова и счастлива, а у Отсо и Сису, моих активных помощников в рассылке журнала ”Repolainen”, теперь есть маленькая сестренка. И что интересно, нашим врачом была Ирья Мауранен, у которой тоже ребольские корни.

События столетней давности - это история, и жизнь беженцев не была легкой, но ребольские корни продолжают жить в новых поколениях. Недавно в одной из центральных газет вышло историческое приложение, где упоминаются и эти события. Реболы - это и история, и современность. Мы ездим туда встречаться с родственниками и другими сельчанами. И в это лето планируются поездки Ребольского общества и проекта Via Kalevala. Давайте все вместе ценить и уважать наши ребольские корни и традиции.

Антти Поттонен, счастливый отец и активный
участник семейной жизни и Ребольского общества

REPOLA-SEURA R.Y.

Hallitus 1.3.2019 – 28.2.2020

Ville Pänttönen, *puheenjohtaja, taloudenhoitaja,*
gsm 040 5111 560
Kauppakatu 10a A 1, 80100 JOENSUU
ville.panttonen@gmail.com

Lea Tserni-Puittinen, *sihteeri*,
gsm 050 5204121
Kylänlahdentie 24, 81810 JAMALI
lea.tsernipuittinen@lieksa.fi

Valentina Afanassieva, gsm 040 716 5151
valentina.afanassieva@elisanet.fi

Asko Saarelainen, gsm 040 104 4111
Korholantie 1, 81720 Lieksa
asko.saarelainen@lieksa.fi

Antti Pottonen
pottonen@gmail.com

Lea Tajakka
lea.tajakka@oyk.fi

Jorma Turunen, gsm 050 044 5444
Lohenevä 1 b, 02170 Espoo
jorma.t.turunen@gmail.com

Hallituksen ulkopuolinen jäsensihteeri
Päivi Kiiskinen, gsm 050 511 6580
Kiehiskuja 3, 80140 JOENSUU
paivi.kiiskinen1@gmail.com

On jäsenmaksun aika - vuoden 2019 jäsenmaksu

Repola-seuran vuosijäseniä pyydetään maksamaan 25 euron jäsenmaksu kesäkuun 10. päivään mennessä. Muistakaa merkitä viitenumeroksi yllä olevassa osoitetarrassa näkyvä numero. Repola-seuran pankkitili on IBAN-muodossa FI05 5354 0420 0466 26

LÄHDETÄÄN REPOLAAN HEINÄKUUSSA

Repola-seura järjestää matkan Repolaan 12.-15. heinäkuuta.

Repolan matkalle lähtijöiden on **ilmoittauduttava 30.5. mennessä** puheenjohtaja Ville Pänttöselle (ville.panttonen@gmail.com, p. 040 5111 560).
Matkalle lähtijöiden on syytä hyvissä ajoin ennen juhannusta viimeistään ryhtyä omatoimiseen viisumin hankintaan. Viisumin voi hankkia useimpien matkatoimistojen kautta.
Matkareitti on perinteinen Joensuu-Lieksa-Kuhmo-Vartius- Repola. Matkan varrelta voi tulla kyytiin. Kuljeuksen hinta on n. 150-170 € ja perhemajoitus täysihoidolla 35 €/vrk. Alustavan kiinnostuksen ennakkoon ilmoittautuneiden tulee myös vahvistaa matkalle lähtönsä 30.5. mennessä. Matkaa varten on varattu 18 hengen bussi.